

משך חכמה

פרשת שמיני-החודש, פסקא מא - מה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ומסולק קושית התוספות (חולין קכז, א ד"ה תלמוד לומר) שהביא הקרבן אהרן ודו"ק⁴.

[מג]

(יא, לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֶם בְּכָל הַשָּׁרֵץ כָּל הַנִּגְעַ בָּהֶם בְּמַתָּם יִטְמָא עַד הָעֶרֶב:

מדוע כתוב "אלה הטמאים לכם בכל השרץ"

(יא, לא) הטמאים⁵. מלמד שמצטרפים זה עם זה כו' דם בבשר כו' בין במין אחד בין משני מינים (תורת כהנים פרשה ה, תחילת

ורבה, ולפי זה עכבר זה טהור, יש להקיש לחומרא, דכלל הוא, שכל מקום שיש אפשרות להקיש לקולא ולחומרא, מקישינן לחומרא. ונראה ליישב קושיית התוס' דכונת התורה כהנים, דאם היינו מקישינן לחולדה, ולומר שכל מה שנקרא עכבר טמא, כמו כל מה שנקרא חולדה, אם כן היינו מטמאין עכבר זה גם בחציו הנוגע באדמה. ואם היינו ממעטינין מחמת שאינו פרה ורבה, והיינו מקישינן לחולדה דדוקא מה שפרה ורבה, אם כן היינו מטהרין לגמרי, אף החלק שחציו בשר, לכן כתוב בשרץ, ללמד שהחלק ששורץ שהוא בשר טמא, והחלק שבאדמה טהור, לפיכך אין להקשות למה כתוב בשרץ, דממנא נפשך לא היינו יודעים לחלק בין חציו מבשר וחציו שבאדמה, רק מחמת שכתוב בשרץ, וזה כוונת התורה כהנים. ומיושב קושיית התוס'.

⁴ תמצית דבריו: כתוב בשרץ, ללמד שעכבר שחציו אדמה וחציו בשר מטמא (ספרא). והקשו התורה כהנים, הא בלאו הכי גם כן טמא, דנקיש לחולדה ששמה חולדה, וה"ה עכבר. ותירצו, דמ"מ אפשר להקיש לחולדה שפרה ורבה, וזה אינו פרה ורבה. והקשו התוס', הא לעולם לחומרא מקשינן. ויש לומר, דאם היו מקישינן לחומרא, היה טמא גם חציו שבאדמה, ואם היינו מקישינן לקולא היה טהור אפילו הבשר, לכן כתוב בשרץ, שחציו של הבשר טמא וחציו שבאדמה טהור.

[מג]

⁵ [מג] (יא, לא) "אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם

(יא, כט) וְזֶה לָכֶם הַטְּמָא בַּשָּׁרֵץ הַשָּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ:

למה כתוב "בשרץ"

(יא, כט) השרץ על הארץ וכו'³. בתורת כהנים פרשה ה' (סוף פרק ו) פסקה ו', או אינו אלא השרץ יטמא, עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאינו שורץ לא יטמא, ודין הוא, טימא חולדה וטימא עכבר, מה חולדה כמשמעו אף עכבר כמשמעו כו'. פירוש, דאם הוה ממעטינין מחמת שאינו פרה ורבה, הוה מטהרין אותו לגמרי. ואם הוה מקשינין לחולדה, הוה מטמאין אותו לגמרי, אף אם נגע באדמה שלו. לכן כתוב בשרץ, והוא כמו דדרשינן בכמה דוכתי בשרץ עצמו יש טהור ויש טמא, בבשר טמא ואדמה שלו טהור.

³ [מב] (יא, כט) וְזֶה לָכֶם הַטְּמָא בַּשָּׁרֵץ הַשָּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ ע"כ. יש לדקדק, מדוע כתוב "בשרץ השרץ על הארץ", די לכתוב 'בשרץ הארץ'. ובתורת כהנים (פרשה ה סוף פרק ו אות ו) דרשינן משרץ, שאפילו לא שרץ בארץ אלא בים הוא טמא. ומקשה התורה כהנים, דלמא נלמד משרץ דבא ללמד, שאפילו עכבר שהוא חציו בשר וחציו אדמה - והוא גדל באשפה המגדלת תולעים ונברא מאדמה - וגם עדיין לא נגמר הבשר אלא חציו אדמה, טמא, דהוה אמינא, שכיון שאינו נברא על ידי פריה ורביה, אלא הוא נברא מאדמה לא יטמא, לכן כתבה תורה בשרץ, לרבות אפילו שעכבר זה טמא. ועל זה הקשו בתורת כהנים, הרי כיון ששמו עכבר מהיכי תיתי שלא יטמא, כמו חולדה, שכל מה שנקרא חולדה טמא, ותירצו דאפשר לומר שכמו חולדה רק פרה ורבה, כך גם עכבר רק פרה ורבה, ולא עכבר שחציו אדמה, תלמוד לומר בשרץ לרבות עכבר זה, שהצד שנוגע בבשר טמא והחציו של האדמה באמת טהור כי אינו עכבר.

וז"ל התורה כהנים: "או אינו אלא השרץ יטמא, עכבר שחציו בשר וחציו אדמה, שאין שורץ לא יטמא. ודין הוא, טימא חולדה וטימא עכבר, מה חולדה כמשמעו, אף עכבר כמשמעו, אי מה חולדה פרה ורבה, אף עכבר פרה ורבה, יצא עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאין פרה ורבה, תלמוד לומר בשרץ, להביא את העכבר שחציו בשר וחציו אדמה, הנוגע בבשר טמא ובאדמה טהור, רבי יהודה אומר אף הנוגע באדמה שכנגד הבשר מאחוריו טמא" ע"כ.

וכתב בקרבן אהרן דהקשו התוס' (חולין קכז, א ד"ה תלמוד לומר) מדוע צריך לכתוב "בשרץ", ללמד שעכבר זה טמא, והא כיון שיש לנו שני צדדים לעשות היקש לחולדה, שכל מה שנקרא חולדה טמא, כך כל מה שנקרא עכבר טמא, או להקיש ולומר שכמו חולדה שפרה ורבה כך עכבר רק פרה

משך חכמה

פרשת שמיני-החודש, פסקא מא - מה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כ"ט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[מד]

(יא, לד) מִפֶּלֶא הָאֵכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מִיָּמִים יִטְמָא וְכָל
מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל פְּלֵי יִטְמָא:

מדוע כתוב "אשר יאכל"

(יא, לד) אשר יאכל⁷. בתורת כהנים (פרשה ז), (תחילת) פרק ט
(אות א), יכול כל אוכל, תלמוד לומר אשר יאכל, פרט לאוכל

מצטרפין. והא דאמר ר' חנין וכו' היינו במקצתן דלא הוו השרצים שלימין
אלא מקצתו של כל אחד ואחד מונח בכאן ופירש דם מזה ובשר מזה, הואיל
ולא אתו משרצים שלימין לא חשיבי ולא מצטרפי הדם עם הבשר אלא עם
בשר אותו שרץ שפירש ממנו הדם. "עכ"ל.

והשתא הכל יתבאר היטב, דהחילוק בין בא משרץ שלם ובין בא משרץ לא
שלם, למדוהו מיתור הכתוב "בכל השרץ", היינו שהשרץ שלם שיהא כולו,
אז מצטרף אף משני מינים, ולכן כללן בטומאה חדא.

⁶ תמצית דבריו: הטעם שכתוב "אֵלֶּה הַטְּמָאִים לְכֶם", ללמד,
שמצטרפין זה עם זה מכל השרצים, דם מדם דם מבשר כו'. והא
דכתיב "בְּכָל הַשְּׂרָץ" בא ללמד, דהא דמצטרפין הוא דוקא אם
באו משרץ שלם, אז מצטרף אף משני מינים.

[מד]

⁷ [מד] (יא, לד) "מִפֶּלֶא הָאֵכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבֹא עָלָיו מִיָּמִים יִטְמָא וְכָל
מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל פְּלֵי יִטְמָא" ע"כ. יש לדקדק, מה הוא אריכות הלשון
"אשר יאכל" [והא דכתיב מכל האוכל, גם מבואר שם]. ודרשו רבותינו
בספרא (פרשה ז, תחילת פרק ט, אות א), "וז"ל "יכול כל אוכל תלמוד לומר
אשר יאכל, פרט לאוכל סרוח" ע"כ. ומפרש הקרבן אהרן, דכוונת הספרא
לומר, דלא תאמר שכל אוכל אפילו שהוא אוכל סרוח ואינו ראוי לאכילת
אדם, אם חשב עליו לאכילה יקבל טומאה, לכן כתוב "אשר יאכל" ללמד
שאוכל סרוח שאינו ראוי לאכילה לא מקבל טומאה, אפילו אם חשב עליו
במחשבה לאכילה. "וז"ל הקרבן אהרן "יכול וכו'. כלומר ואילו לא אמר אשר
יאכל, דנראה שהוא יתר, אחר שאינו נקרא אוכל אלא מפני שיאכל והוא
דבר נאכל, אלא שאילו לא אמרו, הייתי יכול לרבות מתבת כל שרבינו בה
כל מין יחוד ואפילו המחשבי, גם אם חשב על דבר שלא יאכל שהוא אוכל

פרק ז, אות ג). הנה במסכת מעילה דף יז קאמר, כאן בכולו כאן
במקצתו, ופרש"י דאם פרשו משרצים שלמים אז מצטרפי, אבל
אם פירשו ממקצתן אינו מטמא בצירוף, יעויין שם. ולדעתי למדו
זה מהכתוב (פסוק לא), אלה הטמאים לכם בכל השרץ, היינו
שהשרץ שלם שיהא כולו, אז מצטרף אף משני מינים, ולכן כללן
בטומאה חדא. ודו"ק⁶.

יִטְמָא עַד הָעָרֶב" ע"כ. ויש לדקדק, כיון דכתיב לעיל (פסוק כט) "וְזֶה לְכֶם
הַטְּמָא בַּשְּׂרָץ הַשְּׂרָץ עַל הָאָרֶץ כו'", ומפרש הכתוב את כל השרצים, מדוע
חוזר הכתוב כאן ואומר "אֵלֶּה הַטְּמָאִים לְכֶם בְּכָל הַשְּׂרָץ".

וכבר עמדו בזה רבותינו בתורת כהנים (פרשה ה, תחילת פרק ז, אות ג) "וז"ל
"טמאים. מלמד שמצטרפים זה עם זה. יש דם בדם, ובשר בבשר, דם בבשר,
ובשר בדם, בין במין אחד בין בשני מינים" ע"כ. הנה מבואר מדוע כתוב
"אלא הטמאים לכם", ללמד שמצטרפין זה עם זה כל מיני שרצים לכעדשה,
לכן כללה התורה את כולם יחד, בין דם בדם או דם בבשר ובין עם מינו ובין
עם שלא מינו.

אלא שעוד יש לבאר, מדוע כתוב "בכל השרץ", הא כל הפרשה איירי
בשרץ, והיה לכתוב אלא הטמאים לכם כל הנוגע כו'.

ונראה בזה, דהנה תנן במעילה (יז, א) "דם השרץ והבשר מצטרפין זה עם
זה" ע"כ, ואמר רב חנן שאין מצטרפין אלא "בו", היינו מה שאמרה המשנה
שהדם מצטרף לבשר, הוא רק אם הדם הוא מאותו שרץ עצמו. אבל דם של
שרץ אחד אינו מצטרף לבשר של שרץ אחר. ובגמ' שם איתא, מתיב רבי
יוסי בר רבי חנינא ממה ששינונו בברייתא, אמרה תורה בפרשת שרצים
[ויקרא יא] "אלה הטמאים לכם", מלמד שהן מצטרפין, ואפילו שרץ ושרץ
מצטרפים. ואפילו בשר שרץ ודם, בין משם אחד, כגון בשר החולד ודם
החולד, בין משני שמות, כגון החולד והעכבר, הרי הם מצטרפים לשיעור
טומאה. הרי שדם של שרץ אחד מצטרף לבשר של שרץ אחר, וקשה על רב
זעירא אמר רב.

ותירצו: אמר רב יוסף: לא קשיא. מה שאמרה הברייתא שדם שרץ מצטרף
לבשר שרץ אחר, מדובר בכולו, ודברי רב חנין אמר רב זעירא שלא מצטרף
דם שרץ אחד עם בשר שרץ אחד, מדובר במקצתו. ופירש רש"י "אמר רב
יוסף כאן בכולו כאן במקצתו - אי הוו שרצים כולן שלימין, בין משם אחד
בין משני שמות, ופירש חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה, או מזה דם ומזה
בשר, כיון דאתו ממקום חשוב דתרווייהו השרצים שלימין ניהו וחשיבי

משך חכמה

פרשת שמיני-החודש, פסקא מא - מה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אדם או משתיית אדם תו אינה מטמאה אחרים, וזה מוזר. ודו"ק⁸.

[מה]

יֵא, לַה) וְכַל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנְבִּלְתָּם עָלָיו יִטְמָא תַנּוּר וְכִירִים יִתְּצָ טְמָאִים הֵם וְטְמָאִים יִהְיוּ לָכֶם:

מדוע כתוב "טמאים הם וטמאים יהיו לכם"

והשתא פירוש הקרבן אהרן הוא לשיטת הראב"ד, שאוכל אדם שסרח וראוי לאכילת כלב מקבל טומאה, לכן בהכרח לפרש שאיירי בסרוח מעיקרא ולענין מחשבה. אבל לפי שיטת הרמב"ם יש לפרש דברי הספרא כפשוטו ממש, דאיירי באוכל אדם שסרח, וקא משמע לן קרא, שאוכל אדם שסרח אינו מקבל טומאה, אפילו ראוי לאכילת כלב, ואפילו היה ראוי לפני כן למאכל אדם.

וצריך עיון על הראב"ד מגמ' פסחים (יח, א) דמבואר שם שפרה ששתתה מי חטאת בטלו במעיה לגמרי ואינם מטמאים, אפילו לא טומאת משקין, כין שהם סרחו משתיית אדם. וקשה לפי הראב"ד הרי מעיקרא היו ראויים לשתיית אדם, ומדוע אינה מטמאה בשר. וצריך לומר דמודה הראב"ד שאם נפסלו מאכילת אדם אינם מטמאין אחרים, ואינם טמאים אלא לטומאת עצמן. אבל זה דוחק.

⁸ תמצית דבריו: הטעם שכתוב "אשר יאכל", ללמד שאוכל שסרח ולא יאכל, אינו מקבל טומאה, כך אמרו בספרא. לפי שיטת הרמב"ם - שאוכל אדם שסרח אינו מקבל טומאה - יפרש כפשוטו. ולפי הראב"ד - שמאכל אדם שסרח מקבל טומאה עד שנפסל מאכילת כלב, כיון שהיה ראוי לאכילת אדם - אין לפרש כן. אלא נפרש, שמעולם לא היה ראוי לאכילת אדם. ואע"פ שזה פשיטא, יש לומר, דהחידוש הוא באופן שחישב על זה לאכילה, וקא משמע לן שמחשבה אינה מועלת לדבר שאינו ראוי לאכילת אדם.

[מה]

סרוח. עיון קרבן אהרן דפירש על המחשבה. וזה לשיטת הראב"ד (טומאת אוכלין ב, יד), אבל להרמב"ם (שם) כל אוכל סרוח אינו מקבל טומאה, אף אם היה ראוי מעיקרא קודם שנסרח לאדם, והיה מאוכלי אדם, גם כן אינו מקבל טומאה. וצריך עיון להראב"ד הך דמשני הגמרא פסחים דף יח, א ורב אשי אמר לעולם בטלו במעיה לגמרי, משום דהוי ליה משקה סרוח, דהא מעיקרא היתה ראויה לשתיית אדם, ואמאי אינה מטמאה בשר. וצריך לומר לראב"ד דלטמא אחרים ודאי אם נפסלו מאכילת

סרוח, לזה אמר אשר יאכל, לומר שלא יועיל היחוד המחשביי אלא בדבר שיאכל, שאם סוף סוף לא יאכל לא תועיל לזה המחשבה" עכ"ל. ויש לדקדק בדברי הקרבן אהרן, מדוע נדחק לפרש דהחידוש הוא אם חישב לאכילה, ולא פירש כפשוטו, שהחידוש הוא, שאף על פי שהיה אוכל ראוי לאדם, כיון שסרח ואינו ראוי לאכילת אדם אינו מקבל טומאה, אפילו שראוי לאכילת כלב, כיון שעכשיו אינו ראוי לאכילת אדם, ובהכרח דסובר הקרבן אהרן שאוכל שהיה ראוי לאכילת אדם וסרח מקבל טומאה, עד שלא יהיה ראוי לאכילת כלב, ולשון סרוח משמעו שאינו ראוי לאכילת אדם אבל ראוי לאכילת כלב, לפיכך נדחק לפרש דהספרא איירי מאוכל שהיה סרוח מאז ומתמיד, ולא אוכל שהיה ראוי לאכילת אדם וסרח לאחר מכן, וכך משמע באמת לשון הספרא שאמרו "סרוח", ולא אמרו אוכל "ססרח", ואוכל שלא היה ראוי מעולם לאכילת אדם בודאי אינו מקבל טומאה. אלא שהוקשה לקרבן אהרן על זה, דאם איירי מאוכל שמעולם לא היה ראוי לאכילת אדם, מהיכתי תיתי שיקבל טומאה, הא לא היה מאכל אדם מעולם, לפיכך מפרש, דכונת הספרא שחישב עליו לאכילה, והוה אמינא שמחשבתו משויא ליה אוכל, קא משמע לן דמחשבתו לא משויא ליה אוכל.

הנה נתבאר שכל יסוד דברי הקרבן אהרן נובעים מזה שסובר הקרבן אהרן שאוכל אדם שנפסל מאכילת אדם מקבל טומאה, לכן הוכרח לפרש דאיירי במחשבה, אבל באמת נחלקו הרמב"ם והראב"ד (טומאת אוכלים ב, יד) האם אוכל שהיה ראוי למאכל אדם וסרח, ואינו ראוי למאכל אדם אלא לאכילת כלב, האם מקבל טומאה. דהרמב"ם סובר שאם האוכל סרח ואינו ראוי לאכילת אדם אלא לאכילת כלב, אינו מקבל טומאה, אפילו שהיה בתחלה ראוי למאכל אדם, אבל הראב"ד סובר שאוכל שהיה ראוי למאכל אדם וסרח מקבל טומאה, כל זמן שראוי לאכילת כלב, כיון שבתחלה היה ראוי למאכל אדם לא פקע שם אוכל ממנו עד שיפסל מאכילת כלב, אבל אם מתחלה לא היה ראוי לאכילת אדם, מודה הראב"ד שאינו מקבל טומאה.

משך חכמה

פרשת שמיני-החודש, פסקא מא - מה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כ"ט טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

עיין משנה למלך, נמצא דלא תוכל הטומאה להתחיל מן היד, רק הטומאה תבא מהכלי חרס אל היד, וזה שאמר טמאים הם, פירוש, שהשרץ טמאתן קודם, ומזה טמאים יהיו לכם, היינו גם היד שהוא לצרכים. אבל שתתחיל הטומאה מן היד בלתי אפשר. ולכן לעיל (פרשה ה, תחילת) פרק ז (סעיף ד) יליף לידות הכלים, היינו כלים של שטף, וכמו דכתיב (פסוק לא) יטמא עד הערב. ולכן מהני היד שאם נגע היד מקבל טומאה כיון דמטמאין מגבן, ולכן דריש כל הנוגע בהם שאפילו אם נגעו ביד גם כן טמאים. ועיין משנה למלך ריש פרק יז בזה. ודו"ק¹⁰.

אל היד, לכן דקדק הכתוב לכתוב "טמאים הם", פירוש שהשרץ טמאתן קודם לכן, ורק אחרי זה "טמאים יהיו לכם", היינו גם היד שהוא לצרכים. אבל לעולם לא תתחיל הטומאה מן היד.

ועל פי זה יתיישב עוד דבר נפלא, דהנה בספרא לעיל, על הפסוק (יא, לא) "אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֵם בְּכָל הַשָּׂרֵץ כֹּל הַנִּגְעַ בָּהֶם בְּמַתְם יִטְמָא עַד הָעֶרֶב", דרשו בספרא וז"ל (פרשה ה, תחילת פרק ז, אות ד), כל הנוגע בהם יטמא, לרבות ידות הכלים" ע"כ. ויש לדקדק: א. מדוע צריך פעמיים לרבות ידות. ב. מדוע שינה הכתוב בלשון, שבפסוק ל"א כתוב כל הנוגע בהם, וכאן כתוב טמאים יהיו לכם. אבל לאור המבואר אתי שפיר, דפסוק ל"א איירי בכלי מתכות וכלי עץ שיש להם טהרה במקוה, ונטמאין גם מגבן, לכן גם נטמאים מהיד, שאם טמא נוגע ביד נטמא הכלי, כמו שאם נוגע בגב הכלי נטמא הכלי, ולכן כתוב כל הנוגע, שאפילו אם נגעו ביד גם כן טמאים, אבל כאן איירי בכלי חרס, שאין נטמא מהגב ומהיד, אלא רק מתוכו, ואז נטמא היד, לכן כתוב טמאים יהיו לכם, היינו שאם נטמא תוכו נטמא היד. ועיין משנה למלך (שם) שהאריך בזה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁰ הטעם שכתוב "טמאים הם וטמאים יהיו לכם" - מהכתוב "יהיו לכם" למדו שיד הכלי טמא, וזה שכתוב כפל לשון טמאים הם, כיון שלא תוכל הטומאה להתחיל מהיד, רק הטומאה תבוא מהכלי חרס אל היד, דיד לא עדיפא מגב כלי חרס, לכן כתוב "טמאים הם", פירוש שהשרץ טמאתן קודם לכן, ורק אחרי זה "טמאים יהיו לכם", היינו גם היד שהוא לצרכים. אבל לעולם לא תתחיל הטומאה מן היד, משא"כ ביד כלי מתכת כמבואר בפנים.

(יא, לה) יהיו לכם. בתורת כהנים (פרשה ח, תחלת פרק י', פסקא י') יהיו לכם כל שהוא לצרכים לרבות ידות הכלים, מכאן אמרו האבן היוצאת מן התנור. מה מדוקדק לפי זה לשון הפסוק טמאים הם, וטמאים יהיו לכם, שלא מצאנו בכל הפרשה, רק שקץ הוא לכם (פסוק יב), טמאים המה לכם (פסוק כח), אבל כפילות המאמר לא מצאנו, ולפי זה מדויק, דכבר פירשו תוס' (בכורות לח, א ד"ה הרי) דאינו שייך שהיד יטמא בכלי חרס, דלא עדיפא מגבן דכלי חרס, רק כשטומאה בתוך התנור נטמא גם היד, ואם נגעו אוכלין ביד הם טמאים, וכן פסק רמב"ם (כלים יז, א),

⁹ [מה] (יא, לה) "וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא תַנּוּר וְכִיּוֹרֵי יִצְחָק טְמָאִים הֵם וְטְמָאִים יְהִיוּ לָכֵם" ע"כ. יש לדקדק: א. מדוע כתוב כפל לשון, "טמאים הם וטמאים יהיו". ב. מדוע כתוב טמאים יהיו "לכם". והנה בתורת כהנים (פרשה ח, תחילת פרק י, אות י) תניא "יהיו לכם, כל שהוא לצרכיהם, לרבות ידות הכלים. מיכן אמרו, האבן היוצאת מן התנור טפה, ומן הכירה שלש אצבעות" ע"כ. הנה מבואר שלמדו חז"ל מהכתוב "יהיו לכם", שבא לרבות על ידות הכלים שנטמאים עם הכלים, ומכאן למדו שהיד שנצרכת לכלי נטמאת, וזאת שלא נצרכת לא נטמאת, לכן אבן היוצאת מן התנור עד טפה נטמאת שהיא נצרכת, ומן הכירה שלש אצבעות, ולא יותר. ועל פי זה יתיישב היטב מדוע כפל הכתוב "טמאים הם", דהנה לא מצאנו בכל הפרשה לשון כזה, אלא רק שקץ הוא לכם (פסוק יב), טמאים המה לכם (פסוק כח), אבל כפילות לשון לא מצאנו, ולפי זה מדויק.

דהנה כבר פירשו תוס' (בכורות לח, א ד"ה הרי) שכשם שכלי חרס אינו מטמא מגבן, גם אינו מקבל טומאה מהיד, דהיינו, שכשם שאם טומאה נוגעת בגב כלי חרס, הכלי אינו טמא, גם אם תגע טומאה ביד כלי חרס לא תקבל טומאה, דיד כלי חרס אינו עדיפא מגב כלי חרס, ומה שאמרו שיד כלי חרס טמא, היינו שאם נטמא הכלי חרס מתוכו, אז נטמא גם היד, כמו שאם נטמא כלי חרס נטמא גבו, כך נטמא ידו, וכן הוא מבואר ברמב"ם - שיד הכלי נטמא היינו רק לעניין זה שאם נטמא הכלי - והיינו מתוכו - שאין לו דרך אחרת להטמא - אז נטמא ידו, דז"ל (כלים יז, א) "כל ידות הכלים הרי הן ככלים, ואם נטמא הכלי נטמאה ידו הצריך לה בתשמישו, ושאין צריך לה טהור כמו שיתבאר, לפיכך האבן היוצאת מן התנור טפה ומן הכירה שלש אצבעות חיבור, ואם נטמא התנור והכירה נטמאו אבנים אלו, ואוכלין ומשקין הנוגעים באבנים אלו נטמאו, ואם נגעו בחוץ לטפה של תנור או בחוץ לשלש אצבעות של כירה טהורין" עכ"ל.

וכיון שלא תוכל הטומאה להתחיל מהיד, רק הטומאה תבוא מהכלי חרס

